

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын абалы жөнүндө
2021-жылдын III чейреги үчүн
ОТЧЕТ

1. Нак акча жүгүртүү түзүмү

Нак акчанын коммерциялык банктардын кассаларына кайтарымдуулугу 2021-жылдын III чейрегинде 98,8 пайызды түзүп, 2020-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 0,7 пайызга көбөйгөн (2020-жылдын III чейрегинде нак акчанын кайтарымдуулугу 98,1 пайызды түзгөн).

1-таблица. Нак акчанын коммерциялык банктардын кассалары аркылуу жылышы (млн сом)

Региондун аталышы	Келип түшүүлөр		Берүүлөр		Кайтарымдуулук, %	
	2020-ж. III чейреги	2021-ж. III чейреги	2020-ж. III чейреги	2021-ж. III чейреги	2020-ж. III чейреги	2021-ж. III чейреги
Бардыгы болуп:	574 268,5	782 540,0	585 419,5	791 754,5	98,1	98,8
Бишкек ш.	280 977,8	428 894,0	281 410,7	426 013,5	99,9	100,7
Ош ш.	80 752,8	89897,2	84 126,2	92 931,4	96,0	96,7
Чүй областы	34 595,2	48 409,1	34 657,5	48 467,4	99,8	99,9
Ысык-Көл областы	32 448,5	41 040,4	33 632,3	42 436,2	96,5	96,7
Талас областы	16 257,2	17 427,9	17 489,8	18 733,3	93,0	93,0
Нарын областы	13 502,6	15 896,8	14 027,5	16 676,2	96,3	95,3
Ош областы	26 414,1	29 457,1	26 478,0	29 459,3	99,8	100,0
Жалал-Абад областы	63 497,8	79 448,9	67 846,0	85 053,9	93,6	93,4
Баткен областы	25 822,5	32 068,6	25 751,5	31 983,3	100,3	100,3

2020-жылдын III чейрегине салыштырганда 2021-жылдын III чейрегинде төмөнкү региондордо коммерциялык банктардын кассаларына нак акчанын кайтарымдуулугу өскөн:

- Бишкек шаары боюнча – 0,8 пайызга;
- Ош шаары боюнча – 0,7 пайызга;
- Ош областы боюнча – 0,2 пайызга;
- Ысык-Көл областы боюнча – 0,2 пайызга;
- Чүй областы боюнча – 0,1 пайызга.

2021-жылдын III чейреги ичинде нак акча кайтарымдуулугунун кыйла жогору көрсөткүчү Бишкек шаары боюнча катталып, ал 100,7 пайызды түзгөн, ошондой эле Баткен областы боюнча – 100,3 пайыз жана Ош областы боюнча – 100,0 пайыз чегинде катталган. Ал эми нак акчанын кайтарымдуулугу боюнча кыйла төмөн көрсөткүч Талас областы боюнча белгиленген – 93,0 пайыз.

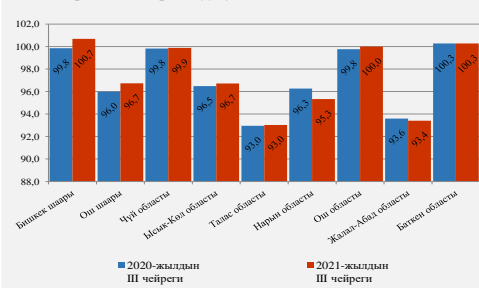
Отчеттук мезгил ичинде коммерциялык банктардын кассаларына нак акчанын түшүүсү 2020-жылдын III чейрегине салыштырганда 36,3 пайызга көбөйүү менен 782 540,0 млн сомду түзгөн.

Коммерциялык банктардын кассаларына негизги булактар боюнча нак акчанын түшүүсү төмөнкүнү түзгөн:

- коммерциялык банктын филиалдарынан, сактык кассаларынан жана алмашуу пункттарынан – 358 141,3 млн сомду, көбөйүү 36,3 пайызды түзгөн (2020-жылдын III чейрегинде – 262 802,7 млн сом);

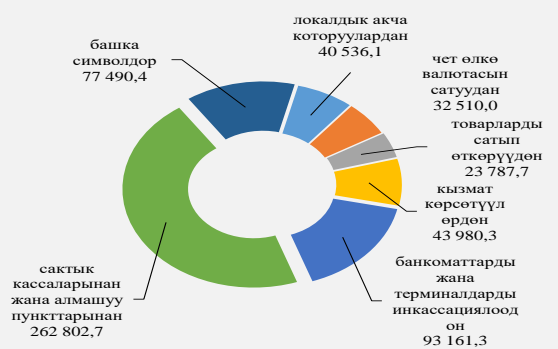
- товарларды сатып өткөрүүдөн – 33 574,4 млн сомду, көбөйүү 41,1 пайызды (2020-жылдын III чейрегинде – 23 787,7 млн сомду) түзгөн;

1-график. Региондор боюнча коммерциялык банктардын кассаларына кайтарымдуулук (%)

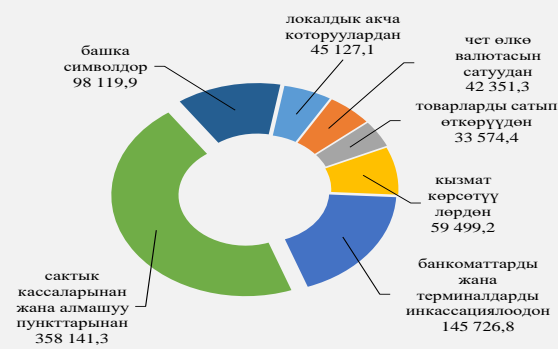

- банкоматтарды жана төлөм терминалдарын инкассациялоодон – 145 726,8 млн сом, көбөйүү 56,4 пайыз (2020-жылдын III чейрегинде – 93 161,3 млн сом) чегинде катталган;
- локалдык акча которууларды жүзөгө ашыруудан – 45 127,1 млн сомду, көбөйүү 11,3 пайызды (2020-жылдын III чейрегинде – 40 536,1 млн сом) түзгөн;
- кызмат көрсөтүүлөрдү ишке ашыруудан жана аткарылган иштерден – 59 499,2 млн сомду, көбөйүү 35,3 пайызды (2020-жылдын III чейрегинде – 43 980,3 млн сомду) түзгөн;

2-график. 2020-жылдын III чейреги ичинде коммерциялык банктардын кассаларына келип түшүүлөрдүн негизги булактары (млн сом)

3-график. 2021-жылдын III чейреги ичинде коммерциялык банктардын кассаларына келип түшүүлөрдүн негизги булактары (млн сом)

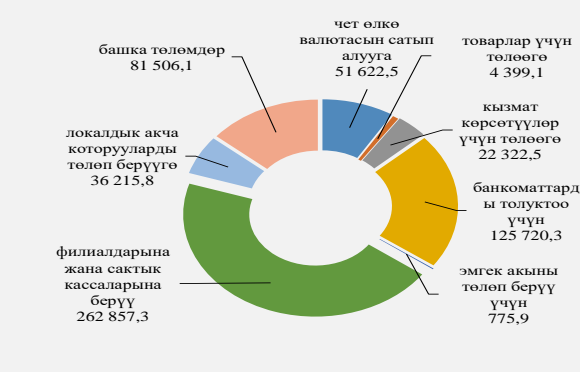
- чет өлкө валютасын сатуудан – 42 351,3 млн сом, көбөйүү 30,3 (2020-жылдын III чейрегинде – 32 510,0 млн сом) чегинде катталган.

Коммерциялык банктардын кассаларынан берилген нак акча 2021-жылдын III чейрегинде 791 754,5 млн сомду түзүп, өткөн жылдын ушул эле чейрегине салыштырганда 35,2 пайызга көбөйгөн.

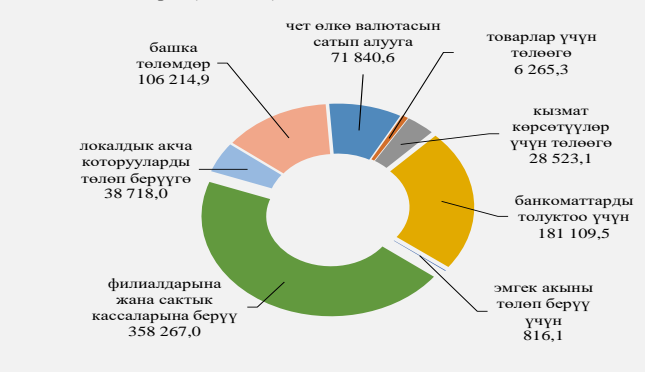
2021-жылдын III чейрегинде коммерциялык банктардын кассаларынан нак акча төмөнкү негизги багыттар боюнча берилген:

- коммерциялык банктын филиалдарына, сактык кассаларына жана алмашуу бюролоруна – 358 267,0 млн сом берилген, көбөйүү 36,3 пайызды түзгөн (2020-жылдын III чейрегинде – 262 857,3 млн сом);
- кызмат көрсөтүүлөр жана аткарылган иштер үчүн төлөөгө – 28 523,1 млн сом берилген, көбөйүү 27,8 пайызды түзгөн (2020-жылдын III чейрегинде – 22 322,5 млн сом);
- банкоматтарды толуктоого – 181 109,5 млн сом багытталган, көбөйүү 44,1 пайызды (2020-жылдын III чейрегинде – 125 720,3 млн сомду) түзгөн;
- локалдык акча которуулар үчүн төлөөгө – 38 718,0 млн сом берилген, көбөйүү 6,9 пайызды (2020-жылдын III чейрегинде – 36 215,8 млн сомду) түзгөн;
- товарлар үчүн төлөөгө – 6 265,3 млн сом берилген, көбөйүү 42,4 пайыз (2020-жылдын III чейрегинде – 4 399,1 млн сом) чегинде белгиленген;
- чет өлкө валютасын сатып алууга – 71 840,6 млн сом берилген, көбөйүү 39,2 пайызды түзгөн (2020-жылдын III чейрегинде – 51 622,5 млн сом);
- эмгек акыны төлөөгө – 816,1 млн сом берилген, көбөйүү 5,2 пайыз (2020-жылдын III чейрегинде – 775,9 млн сом) чегинде катталган.

4-график. 2020-жылдын III чейреги ичинде коммерциялык банктардын кассаларынан берилген акча каражаттарынын негизги багыттары (млн сом)

5-график. 2021-жылдын III чейреги ичинде коммерциялык банктардын кассаларынан берилген акча каражаттарынын негизги багыттары (млн сом)

2. Нак эмес төлөмдөр жана эсептешүүлөр түзүмү

2.1. Майда чекене жана утурумдук төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (ПКС)

2021-жылдын III чейрегинин жыйынтыгы боюнча клирингдик төлөмдөрдүн көлөмү 58 825,7 млн сомду түзүү менен өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 18,6 пайызга көбөйгөн.

Клирингдик төлөмдөрдүн саны 2021-жылдын III чейреги ичинде 2 207 422 төлөмдү түзгөн, бул өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 6,1 пайызга аз.

2.2. Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)

Grosстук төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 2021-жылдын III чейрегинде 1 394 288,9 млн сомду түзгөн, бул өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 39,6 пайызга көп.

Бардыгы болуп ГСРРВ аркылуу отчеттук мезгилде 150 207 төлөм өткөрүлгөн. Бул көрсөткүч өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 16,6 пайызга жогору.

2-таблица. Клирингдик жана grosстук төлөмдөрдүн саны жана көлөмү

Мезгили	ПКС		ГСРРВ		Жыйынтыгында	
	Саны	Көлөмү (млн сом)	Саны	Көлөмү (млн сом)	Саны	Көлөмү (млн сом)
2020-ж. III чейреги	2 351 036	49 619,8	128 820	998 939,3	2 479 856	1 048 559,1
2021-ж. III чейреги	2 207 422	58 825,7	150 207	1 394 288,9	2 357 629	1 453 114,6

2.3. Банктык төлөм карттар рыногу

2021-жылдын 1-октябрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын аймагында «Элкарт» улуттук төлөм системасынын банктык карттарынын эмиссиясы жана эквайринги боюнча кызмат көрсөтүүлөр 21 коммерциялык банк тарабынан сунушталган, алардын ичинен 14 банк гана эл аралык төлөм системасынын карттарын тейлөөнү камсыз кылган.

1) Банктык төлөм карттар эмиссиясы

Жүгүртүүдөгү банктык төлөм карттарынын жалпы саны 2021-жылдын 1-октябрына карата абал боюнча 3 501,5 миң картты түзүү менен өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 9,0 пайызга өскөн.

Төлөм карттары түрлөрү боюнча төмөнкүчө бөлүштүрүлөт:

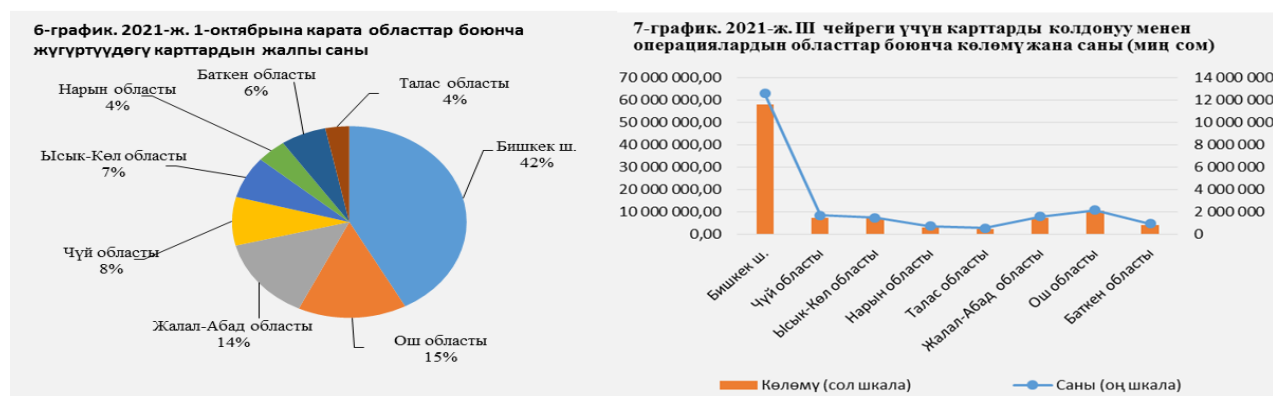
- «Элкарт» улуттук системасы	2 128 854 (60,8%):
- «Элкарт»	2 125 983 (60,7%);
- «Элкарт-UPI»	2 623 (0,1%).
- эл аралык системалар	1 372 854 (39,2%):
- VISA	1 170 149 (33,4%);
- Master Card	68 682 (2,0%);
- «Золотая Корона»	116 520 (3,4%);
- Union Pay International	17 503 (0,5%).

3-таблица. Жүгүртүүдөгү карттардын областтар жана системалар боюнча саны

Региондун аталышы	Элкарт	Элкарт-UPI	UPI	Visa	Master Card	Золотая Корона	Жыйынтыгында	Үлүшү (%)
Бишкек ш.	810 434	40 218	29 998	576 125	15 611	2 075	1 474 461	42,1
Чүй областы	60 873	5 541	18 150	201 863	670	72	287 169	8,2
Ысык-Көл областы	52 616	3 374	7 661	184 414	192	61	248 318	7,1
Нарын областы	10 906	2 716	9 546	120 533	0	114	143 815	4,1
Талас областы	20 286	1 956	5 517	87 418	180	26	115 383	3,3
Жалал-Абад областы	86 005	6 304	19 892	375 354	531	102	488 188	13,9
Ош областы	100 828	6 842	15 876	400 386	267	149	524 348	15,0
Баткен областы	28 201	1 731	9 880	179 890	52	24	219 778	6,3
Жыйынтыгында	1 170 149	68 682	116 520	2 125 983	17 503	2 623	3 501 460	100

Бишкек шаары коммерциялык банктардын филиалдары/сактык кассалары, финансылык ресурстар ж.б. эң көп топтолгон деп мүнөздөлөт, демек төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногу кыйла өнүккөн. Алсак, 2021-жылдын III чейреги ичинде карттарды колдонуу менен жүргүзүлгөн операциялардын жалпы көлөмүндөгү үлүш Бишкек шаары боюнча 57,8 пайызды түзгөн. Ал эми кыйла төмөн көрсөткүч Талас областы боюнча катталып, ал 2,3 пайызды түзгөн.

2021-жылдын III чейрегинде карттарды колдонуу менен эсептешүүлөр системасы боюнча коммерциялык банктардын банктык эсептериндеги депозиттик базанын калдыктарынын көлөмү 36,3 млрд сомду түзүп, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда өсүш 16,5 пайызды түзгөн.

2) Банктык төлөм карттар эквайринги

Отчеттук жылдын III чейрегинин акырына карата абал боюнча банктык төлөм карттар, анын ичинде «Элкарт» улуттук төлөм картты республиканын бүтүндөй аймагында орнотулган 1 879 банкоматта (анын ичинен “сокур терүү” баскычы менен (5-саны томпок) 1879 даанасы жабдылган, аудио (үн) менен коштолгон (операцияларды коштоо) 9 даана жана пандус орнотулган 951 даана (633 жабдууга пандус орнотуунун зарылдыгы жок, 295 жабдуунун пандусу жок)), 12 480 POS-терминалда (анын ичинен “сокур терүү” баскычы менен (5-саны томпок) 12 431 даанасы жана байланышсыз төлөм функциясы менен 8 673 даанасы жабдылган) тейлөөгө алынган (өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда банкоматтардын өсүшү 3,1 пайызды түзгөн же 57 банкоматка өскөн, POS-терминалдар 6,9 пайызга же 802 POS-терминалга көп).

Иштеп турган POS-терминалдардын жана банкоматтардын жалпы саны системанын түрлөрү боюнча бөлүштүрүүдө төмөнкүлөрдү түзгөн:

- VISA жана MasterCard эл аралык системалары боюнча – 782 банкомат жана 6 172 POS-терминал;

- «Золотая корона» эл аралык системасы боюнча – 223 банкомат жана 1 199 POS-терминал;

- UPI эл аралык системасы боюнча – 381 банкомат жана 1 372 POS-терминал.

4-таблица. Аралыкта орнотулган жабдуулардын областтар боюнча саны (даана)

Региондун аталышы	Банкоматтар	POS-терминалдар		Төлөм терминалдары
		Соода-тейлөө ишканаларында	Банктарда	
Бишкек ш.	709	7327	717	562
Чүй областы	193	773	216	207
Ысык-Көл областы	184	650	216	261
Нарын областы	80	127	142	98
Талас областы	72	150	90	127
Жалал-Абад областы	236	386	327	297
Ош областы	301	712	412	426
Баткен областы	104	73	162	149
Жыйынтыгында:	1 879	10 198	2 282	2 127

3) Банктык төлөм карттарын колдонуу менен жүргүзүлгөн операциялардын көлөмүнүн жана санынын динамикасы

Отчеттук жылдын III чейрегинин жыйынтыгы боюнча карттарды колдонуу менен 21,7 млн транзакция 99,9 млрд сом жалпы суммасында өткөрүлгөн (өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 46,7 жана 46,1 пайызга көбөйгөн). Алардын ичинен:

- акча каражаттарын нак акчага айландыруу боюнча операциялардын саны 89,2 млрд сом жалпы суммасында 13,4 млн транзакцияны түзгөн, өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда операциялардын саны 29,6 пайызга, көлөмү 40,1 пайызга көбөйгөн;

- соода-тейлөө ишканаларында POS-терминалдар аркылуу жүргүзүлгөн операциялардын саны 10,7 млрд сом жалпы суммасында 8,3 млн транзакцияны түзгөн, бул өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда операциялардын саны 86,2 пайызга, ал эми көлөмү 2,3 эсеге көбөйгөн.

2.4. Чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөр

Катышуучулардын чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөрү отчеттук чейректе SWIFT, «Банк-Кардар», «Е-Кардар» ж.б. системаларын колдонуу менен өткөрүлгөн. Көбүнчө банктар чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөрдү өткөрүү үчүн SWIFT системасын колдонушкан.

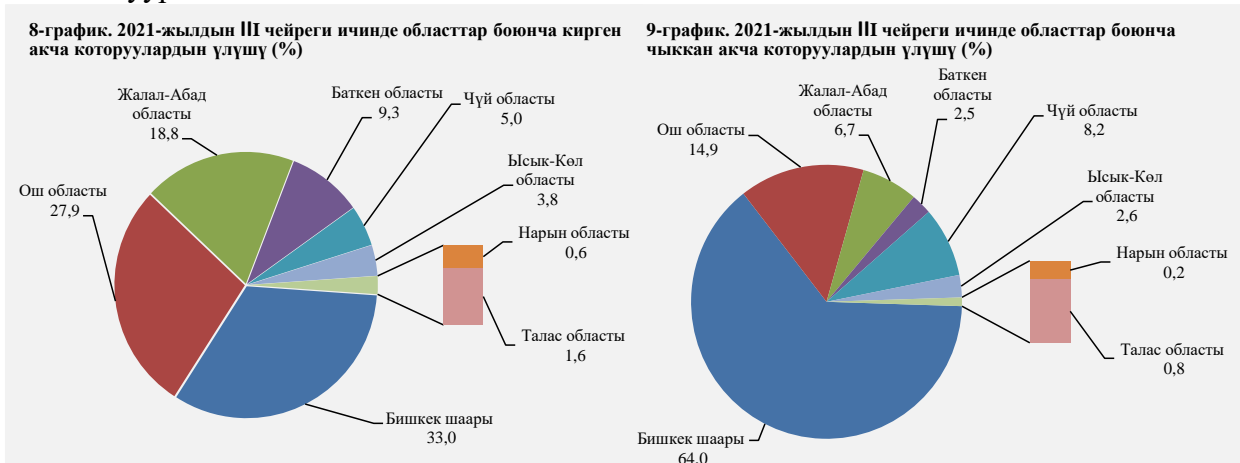
2021-жылдын III чейреги ичинде эл аралык төлөмдөр валютанын 14 түрү боюнча ишке ашырылган. 2021-жылдын III чейреги ичинде кирген төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 753,0 млрд сомду түзүп, өткөн жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 8,9 пайызга көбөйгөн.

Чыккан төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 851,4 млрд сомду түзүп, өткөн жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 6,3 пайызга көбөйгөн.

2.5. Акча которуулар

Акча которуулар эл аралык жана локалдык акча которуу системалары боюнча жүзөгө ашырылган. 2021-жылдын III чейреги ичинде акча которуулардын эл аралык системалары боюнча кирген которуулардын жалпы саны 69,5 млрд сом жалпы суммасында 3 334,0 миң транзакцияны түзгөн, көрсөткүчтөр өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 15,7 жана 19,0 пайызга көбөйгөн. Чыккан которуулардын саны 15,6 млрд сом жалпы суммасында 234,9 миң транзакцияны түзгөн, көрсөткүчтөр өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 14,4 жана 8,1 пайызга көбөйгөн.

Кыргыз Республикасынын региондору боюнча кирген жана чыккан которуулардын көлөмү боюнча көбүрөөк салыштырма салмак Бишкек шаарына – кирген которуулардын жалпы көлөмүнүн 33,0 пайызы жана чыккан которуулардын жалпы көлөмүнүн 64,0 пайызы туура келген.

2021-жылдын III чейреги ичинде Кыргыз Республикасында акча которуу системалары боюнча акча которуу эрежелеринин финансылык которууларды Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан камсыз кылуу талаптары сакталган.

Отчеттук чейрек ичинде эл аралык акча которуулар валютанын төрт түрү боюнча жүзөгө ашырылган.

1) АКШ долларында акча которуулар

2021-жылдын III чейрегинде кирген которуулардын жалпы саны 227,5 млн АКШ доллары суммасында 322,5 миң транзакцияны түзүп, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда көрсөткүчтөр, тиешелүүлүгүнө жараша, 17,1 жана 8,8 пайызга азайган. Чыккан которуулардын саны 123,4 млн АКШ доллары суммасында 117,7 миң транзакцияны түзүп, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда көрсөткүчтөр, тиешелүүлүгүнө жараша, 10,7 жана 20,9 пайызга көбөйгөн.

2) Евро валютасында акча которуулар

Отчеттук чейректин жыйынтыгы боюнча 27,2 миң кирген которуулар 9,3 млн евро жалпы суммасында өткөрүлгөн, көбөйүү өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 46,4 жана 23,0 пайызды түзгөн. Чыккан которуулардын саны 1 1,7 миң транзакцияны түзүү менен 9 млн евро жалпы суммасында жүргүзүлгөн, мында азаюу өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 21,3 жана 30,7 пайызды түзгөн.

3) Орус рублинде акча которуулар

Отчеттук мезгил ичинде 2 984,3 миң кирген которуу 42 395,6 млн рубль суммасында өткөрүлгөн, көрсөткүчтөр өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 22,8 жана 16,9 пайызга көбөйгөн. Чыккан которуулар боюнча 114,6 миң транзакция 4 209,6 млн рубль суммасында ишке ашырылган, көрсөткүчтөр өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 2,1 жана 2,7 пайызга азайган.

4) Казак теңгесинде акча которуулар

2021-жылдын III чейрегинде 0,02 млн теңге суммасында 1 кирген которуу ишке ашырылган, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда которуулардын саны өзгөрүлгөн эмес, ал эми анын көлөмү 62,2 пайызга азайган. Чыккан которуулар 116,4 млн теңге жалпы суммасында 0,9 миң транзакцияны түзгөн, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда которуулардын саны 24,2 пайызга көбөйгөн, ал эми анын көлөмү 0,6 пайызга азайган.

5-таблица. Акча которуу системалары боюнча акча которуулар

Акча которуу системалары		2020-ж. III ч.		2021-ж. III ч.	
		Саны, миң бирдик	Көлөмү, млн сом	Саны, миң бирдик	Көлөмү, млн сом
Western Union	Кирген	743,2	11825,4	1708,4	26890,2
	Чыккан	8,8	625,8	8,3	637,8
Contact	Кирген	70,1	3287,8	77,5	4178,6
	Чыккан	20,7	964,4	14,4	1128,8
Money Gram	Кирген	25,5	1156,2	30,9	1683,5
	Чыккан	1,2	89,5	1,3	109,6
Юнистрим	Кирген	65,0	2964,5	34,4	1722,8
	Чыккан	2,9	345,8	1,4	234,6
Золотая Корона	Кирген	1892,8	40589,8	1475,7	34670,6
	Чыккан	183,6	11581,1	209,2	13443,6
RIA	Кирген	5,9	227,3	7,1	309,8
	Чыккан	0,1	5,9	0,2	10,9
UP7	Кирген	0,0	0,0	0,1	4,0
	Чыккан	0,0	0,0	0,01	1,5
Жыйынтыгында, системалар боюнча	Кирген	2802,5	60050,9	3334,0	69459,5
	Чыккан	217,3	13612,5	234,9	15566,8

2.6. Төлөм системаларынын операторлору жана төлөм уюмдары

2021-жылдын 1-октябрына карата абал боюнча 20 юридикалык жак Улуттук банктын лицензиясына ээ болгон, анын ичинен 18 лицензия – төлөм системасынын операторунун ишин жүзөгө ашыруу укугуна жана 20 лицензия – төлөм уюмунун ишин жүзөгө ашыруу укугуна берилген.

2021-жылдын III чейрегинде төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары аркылуу 23,8 млрд сом жалпы суммасында 40,5 млн транзакция өткөрүлгөн.

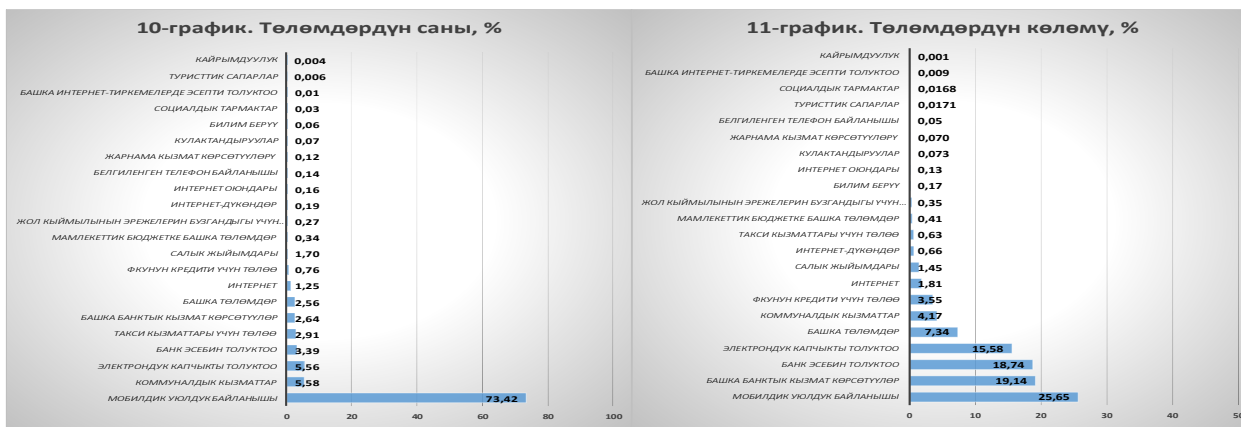
Бардык төлөмдөрдүн негизги үлүшү мобилдик байланыш операторлорунун пайдасына туура келген – 6,1 млрд сом (бардык төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнө карата 25,65 пайыз), уюлдук байланыш операторлорунун пайдасына өткөрүлгөн төлөмдөрдүн саны 29,8 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 73,42 пайызын) түзгөн.

Товарлардын/кызмат көрсөтүүлөрдүн мамлекеттик жана коммуналдык сунуштоочуларынын пайдасына төлөмдөрдүн көлөмү (коммуналдык кызматтарга төлөө, салык жыйымдары, жолдо жүрүү эрежелерин бузгандыгы үчүн айыптык төлөмдөр, мамлекеттин бюджетине башка төлөмдөр) 1,5 млрд сомду (төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнүн 6,38 пайызы), ал эми төлөмдөрдүн саны 2,7 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 6,74 пайызы) түзгөн.

Электрондук капчыктарды толуктоо көлөмү 3,7 млрд сомду (бардык төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнө карата 15,58 пайыз), ал эми электрондук капчыктарды толуктоо саны 2,3 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 5,56 пайызы) түзгөн.

6-таблица. Төлөм уюмдары аркылуу өткөрүлгөн төлөмдөрдүн саны жана көлөмү:

№	Төлөмдүн түрү	Саны (бирдик)	Үлүшү (%)	Көлөмү (миң сом)	Үлүшү (%)
1	Мобилдик уюлдук байланышы	29 763 429	73,42	6 120 322,1	25,65
2	Белгиленген телефон байланышы	54 887	0,14	11 512,8	0,05
3	Интернет	508 169	1,25	431 397,0	1,81
4	Коммуналдык кызматтар	2 261 637	5,58	994 101,8	4,17
5	Салык жыйымдары	222 256	0,55	346 155,1	1,45
6	Жол кыймылынын эрежелерин бузгандыгы үчүн айыптык төлөмдөр	109 233	0,27	84 483,4	0,35
7	Мамлекеттик бюджетке башка төлөмдөр	139 340	0,34	96 879,2	0,41
8	Банк эсебин толуктоо	1 374 901	3,39	4 473 420,4	18,74
9	ФКУнун кредити үчүн төлөө	307 164	0,76	846 241,6	3,55
10	Башка банктык кызмат көрсөтүүлөр	1 071 125	2,64	4 566 987,0	19,14
11	Электрондук капчыкты толуктоо	2 255 987	5,56	3 717 321,9	15,58
12	Интернет-дүкөндөр	75 199	0,19	158 660,8	0,66
13	Социалдык тармактар	11 983	0,03	4 012,8	0,02
14	Интернет оюндары	64 360	0,16	31 381,6	0,13
15	Башка интернет-тиркемелерде эсепти толуктоо	2 459	0,006	2 030,2	0,009
16	Такси кызматтары үчүн төлөө	1 179 594	2,91	150 042,2	0,63
17	Жарнама кызмат көрсөтүүлөрү	46 722	0,12	16 768,7	0,070
18	Кулактандыруулар	27 988	0,07	17 454,0	0,073
19	Кайрымдуулук	1 490	0,004	236,3	0,001
20	Билим берүү	24 711	0,06	40 236,3	0,17
21	Туристтик сапарлар	2 290	0,006	4 078,1	0,02
22	Башка төлөмдөр	1 036 240	2,56	1 751 562,5	7,34
2021-жылдын III чейрегинин жыйынтыгында		40 541 164	100,0	23 865 285,8	100,0

Төлөм уюмдарынын иши автоматташтырылган өз алдынча тейлөө терминалдары (cash-in), агенттик тармак жана электрондук акчаны колдонуу аркылуу үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алууга негизделген.

Отчеттук мезгилдин III чейрегинин акырына карата абал боюнча төлөм уюмдарынын жана алардын агенттеринин төлөм терминалдарынын саны 2020-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 1,05 эсеге көбөйүп, 8 614 бирдикти түзгөндүгүн белгилеп кетүү зарыл.

2.7. Электрондук акча

2021-жылдын III чейрегинин акырына карата 7 (жети) коммерциялык банк электрондук акчанын эмитенти болуп саналган жана электрондук акча менен эсептешүүлөрдү жүргүзүү боюнча 9 (тогуз) локалдык система иш алып барган, алардын ичинен бир система 2019-жылдын II чейрегинен тартып чектелген функционал менен (электрондук акчанын ордун жабуу (нак акчага айландыруу) гана жүзөгө ашырылган) ишин жүргүзгөн.

Өткөн мезгилге салыштырганда электрондук акча боюнча көрсөткүчтөрдүн өсүшү байкалган, бул аларды колдонуунун жөнөкөйлүгү менен ыңгайлуулугуна байланыштуу болгон. Натыйжада, электрондук капчыктардын жалпы саны 6,7 пайызга көбөйүү менен 4,4 млн капчыкты түзгөн (өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда көрсөткүч 40,8 пайызга жогорулаган). Алардын ичинен идентификацияланган электрондук капчыктардын саны 1 240 миңди (бардык электрондук капчыктардын жалпы санынын 28,0 пайызы) түзгөн.

2020-жылдын ушул мезгилине салыштырганда отчеттук мезгил ичинде:

- электрондук капчыктар ортосунда акча каражаттарын которуу операцияларынын көлөмү 82,4 пайызга көбөйүп, 3,4 млрд сомду түзгөн, ал эми акча каражаттарын которуулардын саны 1,1 млн операциянын тегерегин түзүү менен 2,9 эсеге көбөйгөн;

- электрондук акчанын ордун жабуу (нак акчага айландыруу) операцияларынын көлөмү 57,0 пайызга көбөйүп, 8,5 млрд сомду түзгөн, мында операциялардын саны 2,5 эсе көбөйүп, 1,9 млн жакын операцияны түзгөн;

- товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөө операцияларынын көлөмү 17,1 пайызга көбөйүп, 2,8 млрд сомду түзгөн, ал эми операциялардын саны 31,1 пайызга азайып, 3,1 млн операция чегинде катталган;

- электрондук акча эмиссиясы (чыгаруу) боюнча операциялардын көлөмү 39,0 пайызга көбөйүп, 11,2 млрд сомду түзгөн, ал эми операциялардын саны 46,3 пайызга азайып, 1,9 млн операцияны түзгөн.

2.8. Банктык чекене агенттер

Агенттерди ишке тартуу коммерциялык банктарга товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү кабыл алуу жана жүргүзүү, кредиттердин ордун жабуу, банктык эсепти толуктоо, банктык карттардан нак акча каражатын берүү, бюджетке төлөмдөрдү кабыл алуу ж.б. боюнча калкка финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо чөйрөсүн кеңейтүүгө мүмкүндүк берет.

2021-жылдын III чейрегинин жыйынтыгы боюнча ишке тартылган банктык чекене агенттердин саны төмөнкүлөрдү түзгөн:

- 87 агент кызмат көрсөтүүлөрдүн кеңири чөйрөсүн сунуштаган, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда агенттердин саны 16 агентке же 22,5 пайызга көбөйгөн. Бир нече банктар региондордо 70 соода-тейлөө ишканаларынын кассаларынан нак акчаны алуу долбоорун жүзөгө ашырууда;

- 1 085 агент кызмат көрсөтүүлөрдүн чектелген чөйрөсүн сунуштаган, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда агенттердин саны 629 агентке же 2,4 эсеге көбөйгөн.

3. Методологиялык иш

1) Министрликтер жана ведомстволор менен макулдашуунун жыйынтыгы боюнча, ошондой эле коомдук макулдашуунун алкагында, төмөнкү биргелешкен токтомдордун долбоорлору Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын кароосуна жөнөтүлгөн:

- «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2011-жылдын 25-апрелиндеги № 189/11/4 «Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча Ведомстволор аралык комиссия түзүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтом долбоорун жактыруу жөнүндө» (№ 2021-П-14/30-2-(СПП) токтом);

- «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2018-жылдын 28-мартындагы № 166/51-6 «Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн арттыруу боюнча 2018-2022-жылдарга мамлекеттик программаны (үчүнчү этап) бекитүү жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтом долбоорун жактыруу жөнүндө» (№ 2021-П-14/30-3-(СПП) токтом);

- «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2021-жылдын 24-июнундагы «Кыргыз Республикасында накталай эмес эсептешүүлөр жөнүндө жобону бекитүү жөнүндө» токтом долбоорун жактыруу жөнүндө» (№ 2021-П-14-34-6-(СПП) токтом).

2) Төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин жөнгө салган ченемдик укуктук актыларды өркүндөтүүнүн алкагында төмөнкүлөр иштелип чыккан жана коомдук талкууга сунушталган:

- Улуттук банк Башкармасынын «Төлөм системаларынын операторлорунун/төлөм уюмдарынын эсеп планын бекитүү жөнүндө» токтом долбоору;

- Улуттук банк Башкармасынын «Төлөм системаларынын операторлорунун/төлөм уюмдарынын эсеп планына карата талаптар жөнүндө» токтом долбоору.

3) Ошондой эле Кыргыз Республикасында майда чекене жана утурумдук төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасын модернизациялоого байланыштуу ченемдик актылардын ченемдерин актуалдаштыруу максатында, Улуттук банк Башкармасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтом долбоору иштелип чыккан. Учурда аталган токтом долбоору боюнча коомдук талкуу жүрүп жатат.

4) Коомдук талкуунун жыйынтыгы боюнча «Виртуалдык активдер чөйрөсүндөгү иш жөнүндө» жана «Виртуалдык активдер чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына

өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзам долбоорлору келип түшкөн сунуштарды жана сын-пикирлерди эске алуу менен жеткире иштелип чыкты жана 2021-жылдын 28-сентябрында андан ары Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине жөнөтүү үчүн Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына жөнөтүлгөн.

Эскертүү: Берилген маалыматтар коммерциялык банктар, төлөм уюмдары жана төлөм системаларынын операторлору тарабынан корректировкаланышы мүмкүндүгүнө байланыштуу өзгөрүшү ыктымал.